

HV 03190

B 278485

ประสพการณ์การเสพสารเสพติดและการกลับมาเสพสารเสพติดซ้ำ
ของผู้ติดยาเสพติดที่มารับการบำบัดในสถานบำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้

ผลงานอาจารย์

สำนักงานการวิจัย

ประสบการณ์การเสพยาเสพติดและการกลับมาเสพยาเสพติดซ้ำ
ของผู้ติดยาเสพติดที่มารับการบำบัดในสถานบำบัดรักษาเสพยาเสพติดภาคใต้¹

ประณิต สงัดวัฒนา² ชวัลฤดา บาลทิพย์³ บุญวดี เพชรรัตน์² และเยาวรัตน์ ฉิม³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องประสบการณ์การเสพยาเสพติดและการกลับมาเสพยาเสพติดซ้ำ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมมารับการบำบัดและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดซ้ำภายหลังการบำบัดของผู้ติดยาเสพติดที่มารับการบำบัดในสถานบำบัดรักษาเสพยาเสพติดภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายและอธิบายประสบการณ์การเสพยาเสพติดและการกลับมาเสพยาเสพติดซ้ำ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ติดยาเสพติดทุกชนิดที่มารับการบำบัดที่สถานบำบัดรักษาเสพยาเสพติดในภาคใต้ตอนล่างจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์บำบัดรักษาเสพยาเสพติดภาคใต้จังหวัดสงขลา ศูนย์บำบัดรักษาเสพยาเสพติดจังหวัดปัตตานี หน่วยยาเสพติด โรงพยาบาลศูนย์อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา และโรงพยาบาลสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส และเป็นผู้ที่เคยรับการบำบัดรักษามาก่อน จำนวน 10 ราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม - กันยายน 2545 ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก และได้พิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการไม่ระบุชื่อ และกลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธการตอบคำถามในส่วนที่ไม่ต้องการตอบ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์ของโคไลซี

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของการเสพยาเสพติดไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นยานรก 2) สารที่เสพแล้วให้ความสุข สัมความทุกข์ 3) เสพแล้วชีวิตซ้ำซาก น่าเบื่อ ไม่มีอะไรใหม่ในชีวิต 4) สารเสพติดสามารถเลิกเสพได้ แต่ลืมไม่ได้ และ 5) เป็นสิ่งหลอกลวงที่ทำลายชีวิตและความคุมทั้งชีวิตของผู้เสพ โดยมีวงจรของการเข้าสู่การเสพยาเสพติด และการเสพยาเสพติดซ้ำ คือ 1) ใจอ่อนเมื่อพบเพื่อนกลุ่มเดิม 2) เสพแล้วสบาย สัมความทุกข์ 3) มีเงินสนับสนุน จึงอยากยา 4) อากาศที่เปลี่ยนทำให้หยุดยาไม่ได้ 5) ยานาได้ง่ายเพราะอยู่ใกล้แหล่งยา 6) ความรู้สึกอยากลอง และ 7) คนรอบ

¹ ได้รับทุนสนับสนุนอุดหนุนวิจัยงบประมาณแผ่นดินปี 2545

² รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้างไม่ไว้วางใจและไม่สนับสนุน อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลได้พยายามเลิกและคิดเลิกสารเสพติดมาแล้วหลายครั้ง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คิดเลิกเสพยาเสพติดและเลิกได้คือ 1) สถานบำบัดนำเชื่อถือ บุคลากรให้กำลังใจ 2) ต้องประสบชะตากรรมและความลำบากเมื่ออยู่นอกสถานบำบัด 3) ความรู้สึกสงสารจึงอยากเลิก ด้วยเหตุผลสำคัญ คือ การเสพยาเสพติดทำให้ครอบครัวเดือนร้อน สงสารพ่อแม่ และคนรอบข้าง 4) ได้รับโอกาสจากคนรอบข้าง 5) ยานหายาก และ 6) มีจิตใจมุ่งมั่นในการเลิกเสพยา อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายและความสำคัญของการบำบัดไปในทางบวก และต้องการความช่วยเหลือภายหลังการบำบัดได้สำเร็จ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันยาเสพติดได้แพร่ระบาดไปยังระดับหมู่บ้าน/ชุมชนมากขึ้น จากการสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส. พบว่า ร้อยละ 40 ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศมีปัญหายาเสพติด (พรเทัญ, 2542) ซึ่งยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้เสพยาเสพติด โดยเฉพาะเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เสพยาติดเชื้อเอชไอวี ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต และต่อสังคมเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

จากสถิติการรายงานข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดในภาคใต้ปี 2542 ของสำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2542) พบว่า อัตราการเสพยาเสพติดหลายประเภทเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลา 7 ปี (2535 - 2542) โดยเฉพาะผู้เสพยาบ้ามีจำนวนเพิ่มขึ้น จากเดิมในปี พ.ศ.2535 มีผู้ติดยาบ้าเพียง 5 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 418 ราย ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิพงษ์ ธีรนนท์ และปทุมวัฒน์ (2540) ที่ศึกษาการระบาดของสารเสพติดในพื้นที่ชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในพื้นที่ชนบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 81.3 ยอมรับว่ามียาและสิ่งเสพติดในหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสารเสพติดได้แพร่กระจายเข้าถึงทุกหมู่บ้าน ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดแต่ละชนิด อาจจะขึ้นอยู่กับ สาเหตุทางเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางประชากร ดังที่สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สงขลา (2542) รายงานว่ามีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านชุมชนและสังคม

อย่างไรก็ตามในการศึกษาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาแบบตัดขวางเพียงครั้งเดียว และยังขาดการศึกษาในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญกับพฤติกรรมกาเสพติด และการบำบัดรักษา เช่น ประเด็นเกี่ยวกับความต่อเนื่องในการติดตามผู้เข้ารับการรักษา ประสิทธิภาพของการบำบัด อัตราการกลับมาใช้ซ้ำ ดังนั้นผู้วิจัยเชื่อว่าการที่จะสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ของสารเสพติดในภาคใต้ จำเป็นที่

จะต้องเข้าใจประสบการณ์ของผู้เสพยาเสพติดอย่างลึกซึ้ง และเห็นปรากฏการณ์ที่เป็นผลวัดของการใช้สารเสพติดที่ชัดเจน เพราะผู้เสพยาเองเป็นผู้ที่สามารถอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง จึงได้ศึกษาติดตามพฤติกรรมกรรมการบำบัดรักษาและพฤติกรรมการใช้สารเสพติดภายหลังการบำบัดรักษาของผู้ที่มารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษาสารเสพติดในภาคใต้ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะช่วยให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์การใช้สารเสพติดและการกลับมาเสพยาซ้ำของประชากรภาคใต้ที่มีความแตกต่างของสังคมวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการป้องกัน บำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้เสพยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นฐานข้อมูลเพื่อการติดตามผู้เสพยาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

เพื่อบรรยายและอธิบายประสบการณ์การใช้สารเสพติด ภายหลังจากการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดที่มารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดสารเสพติดภาคใต้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงประสบการณ์การใช้สารเสพติด ภายหลังจากการบำบัดรักษาของผู้ติดสารเสพติดที่มารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดสารเสพติดภาคใต้ โดยผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ติดสารเสพติดทุกชนิดที่มารับการบำบัดที่สถานบำบัดรักษา สารเสพติด ในศูนย์บำบัดผู้ติดสารเสพติดต่างๆ ในภาคใต้ ที่ได้รับการเลือกแบบเจาะจง นั่นคือเป็นสถานบำบัดที่มีผู้ติดยาเสพติดมากที่สุดของรัฐ จำนวน 4 แห่ง คือ โรงพยาบาลหาดใหญ่ ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้ จังหวัดสงขลา โรงพยาบาลสุโขทัย-ลก และศูนย์บำบัดรักษาเสพติด จังหวัดปัตตานี

ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ เป็นผู้ติดสารเสพติดที่มารับการรักษาในสถานบำบัดดังกล่าว และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่มีความหลากหลายของกระบวนการใช้สารเสพติด และกลุ่มตัวอย่างยินดีและมีความพร้อมที่จะให้ข้อมูลสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ขณะสัมภาษณ์ไม่มีอาการของโรคจิต ประสาท และมีอายุระหว่าง 15-60 ปี เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในการศึกษาครั้งนี้ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีกระบวนการใช้สารเสพติดหลากหลายจำนวน 10 ราย เป็นผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เน้นในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการบำบัดสารเสพติด (ตั้งแต่การริเริ่มบำบัดสารเสพติด/ การไม่บำบัด การบำบัดเป็นครั้งคราว/การบำบัดตามโอกาสหรือสถาน

การณั การบำบัดประจํา/ การคิดสารเสพตคิข้ การหยุดใช้/ ผลการบำบัดรักษา รวมทั้งผลต่อสุขภาพ) ซึ่งได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และปรับตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมโดยผู้ช่วยนักวิจัยที่ได้รับการประชุมปรึกษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถาม การรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก คณะผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ทำหนังสือถึงผู้บริหารของหน่วยงานที่เป็นแหล่งข้อมูลวิจัยครั้งนี้ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยขออนุญาตเก็บข้อมูลและขออนุญาตให้ผู้ประสานงานโครงการวิจัยในการเก็บข้อมูล
2. เมื่อได้รับการอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูล ตามคุณสมบัติที่กำหนด นัดวันและเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลพร้อม แล้วนัดสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นพลวัตของกระบวนการใช้และการบำบัดรักษา และประสิทธิผลของการป้องกันการกลับเป็นซ้ำในระยะยาว โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถรักษาสีทริที่จะเข้าร่วมหรือปฏิเสธหรือไม่ตอบบางข้อคำถามก็ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรายวัน และการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อสิ้นสุด โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตามรูปแบบของโคไลซซี (Colaizzi's Phenomenological, 1987 cited in Rose, 1990; Coward & Lewis, 1993; Cohen, 1994; Pavilainen & Astedt -Kurki, 1997) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. อ่านและทบทวนข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (read all the subjects descriptions) หลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจและให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมด
2. หากกลุ่มคำหรือข้อความที่บ่งบอกถึงปรากฏการณ์ที่ศึกษา (extract significant phrases or statement) โดยการขีดเส้นใต้กลุ่มคำหรือประโยคที่มีความหมายต่อเรื่องที่ศึกษา
3. นำกลุ่มคำหรือข้อความที่ขีดเส้นใต้มาตีความหรือให้ความหมาย (formulated meanings) ในแต่ละข้อความนั้น ๆ ภายใต้อาขบถเท็จจริงของผู้ให้ข้อมูล และนำกลับไปตรวจสอบความตรงกับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้
4. นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้ให้ความหมายไว้มาจัดแบ่งเป็นหัวข้อ (clusters of theme) และนำ หัวข้อเหล่านั้นกลับไปตรวจสอบกับข้อมูลเดิมที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นอย่างนั้นจริง
5. เขียนอธิบายรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่ได้รับแต่ละหัวข้อให้ชัดเจน (exhaustive description) เพื่ออธิบายกระบวนการในการใช้สารเสพตคิและปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการบำบัดและ

การกลับมาใช้ซ้ำของผู้เสพยาเสพติดกลุ่มต่าง ๆ ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยตัดข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องทิ้งไป

6. นำรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เขียนไว้อย่างชัดเจนมารวมกัน เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวคิดกระบวนการในการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการบำบัดและการกลับมาใช้ซ้ำของผู้เสพยาเสพติดกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ได้อย่างลึกซึ้งและตรงกับความ เป็นจริง โดยอธิบายให้เห็นโครงสร้างทั้งหมด (essential structure) ของปรากฏการณ์

7. ตรวจสอบความตรงของข้อมูล (validate) เป็นการตรวจสอบความตรงกับผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้อ่านให้ผู้ให้ข้อมูลฟัง เพื่อพิสูจน์ข้อสรุปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากคำอธิบายของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลว่าเป็นข้อสรุปที่เป็นจริง เพื่อให้ได้ข้อสรุปสุดท้ายที่มีความสมบูรณ์และเป็นข้อค้นพบจากการศึกษา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสามารถแบ่งได้ตามหัวข้อต่างๆ ได้ 5 หัวข้อ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) การให้ความหมายของการเสพยาเสพติด 3) วงจรของการเข้าสู่การเสพยาเสพติด 4) ปัจจัยที่ทำให้อยากเลิกเสพยาเสพติด 5) แผนชีวิตหลังเลิกเสพยาเสพติด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 ราย เป็นเพศชาย 9 ราย มีอายุระหว่าง อายุ 16-43 ปี โดยพบว่าอายุที่เริ่มเสพยาอยู่ระหว่าง 14-20 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (8 ราย) และมีสถานภาพสมรส โสด 5 ราย คู่ 4 ราย แยก 1 ราย ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (4 ราย) มีอาชีพ รับจ้าง 3 ราย นักเรียน 2 ราย และค้าขาย 1 ราย ระดับการศึกษา พบว่า ไม่ได้เรียนหนังสือ และประถมศึกษา 4 ราย มัธยมศึกษา 4 ราย ปวช. 1 ราย และ ปริญญาตรี 1 ราย ส่วนจำนวนครั้งที่มารับการบำบัด พบว่า มารับการบำบัด 1-7 ครั้ง จำนวน 7 ราย และมากกว่า 15 ครั้ง 3 ราย ทุกรายเป็นผู้เสพยาเสพติดมากกว่าหนึ่งประเภท โดยพบว่าเสพยาบ้าร่วมด้วยทุกราย ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่เป็นผู้เสพยาในภาพรวมของภาคใต้ ดังที่สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การให้ความหมายของการเสพยาเสพติด

ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของการเสพยาเสพติดไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นยานรก 2) สารที่เสพแล้วให้ความสุข ลืมความทุกข์ 3) เสพแล้วให้ชีวิตซ้ำซาก น่าเบื่อ ไม่มีอะไรใหม่ในชีวิต 4) เสพแล้วไม่คิดสามารถเลิกเสพได้ แต่ลืมไม่ได้ และ 5) เป็นสิ่งหลอกลวงที่ควบคุมทั้งชีวิตของผู้เสพ

1. เป็นยานรก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า การเสพยาเสพติดเป็นการเสพยาตัวหนึ่งที่ทำให้ความหมายด้วยตนเองว่าเป็น "ยานรก" ดังที่จูนซึ่งเป็นหนุ่มโสดที่มีประสบการณ์การเสพยามานานหลายปี และเป็นผู้ที่ผ่านการบำบัดมาแล้วหลายแห่งให้ข้อมูลว่า "เป็นยานรก มันทำให้เสียอนาคต ถ้าไม่ติดยากก็เรียนจบไปนานแล้ว" อีกรายให้ข้อมูลว่า "เหมือนตกลงในเหว แล้วขึ้นยากด้วย มันทำให้ทรมานมากเมื่อไม่ได้เสพ ใครรู้จักมัน (ยานรก) แล้วต้องเสร็จทุกคน (เสียอนาคต)"

2-สารที่เสพแล้วให้ความสุข ลืมความทุกข์

จากการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลตรงกันว่าเป็นสารที่เสพแล้วให้ความสุข ลืมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นความทุกข์ จนบางรายให้ความหมายว่าแม้จะเสพยาเสพติด แต่ก็ไม่ได้ทำให้คิด เพราะเมื่อต้องการเลิกเสพเมื่อไรก็เลิกได้ แต่เหตุผลที่ยังไม่เลิกเสพเพราะเสพแล้วมีความสุข ดังที่ นัย ซึ่งได้เริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 14 ปี และในตอนแรกตนเองเป็นผู้ที่บอกเพื่อนให้เลิกเสพยา แต่เมื่อเพื่อนไม่เลิก ตัวเองจึงทดลองใช้ และยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน ได้กล่าวไว้ว่า " ยาบ้า ตอนแรกหัดเล่นได้จากเพื่อนแถวบ้าน ผมใช้ให้เขาเลิก 2-3 เดือน ที่ที่ผมอยากลองจะทำ ไม่นานถึงเลิกไม่ได้ ผมก็เลยคิดเลียดตัวเอง พูดถึงไม่คิดหรอก แต่ว่าถ้าได้เสพจะดีกว่า เพราะทำให้ผมมีความสุข 'ไม่คิดมาก' ด้วยการรับรู้ดังกล่าว ผู้ให้ข้อมูลจึงใช้สารเสพติดมาตลอด และคิดว่าถ้าเมื่อไรที่ตนเองก็จะเลิกเสพยาเสพติด ก็สามารรถเลิกเสพได้ตลอดเวลา

3. เสพแล้วใช้ชีวิตซ้ำซาก น่าเบื่อ ไม่มีอะไรใหม่ในชีวิต

ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า แม้การเสพยาเสพติดในระยะแรกจะมีความสุข และสนุก แต่เมื่อเสพไประยะเวลาหนึ่ง ก็รู้สึกเบื่อหน่าย เพราะชีวิตจะคิดแต่เรื่องที่จะเสพยา คิดว่าจะเอาเงินจากไหนมาเสพยา ดังที่นัย บอกว่า "บางทีเสพแล้วไม่สนุกเท่าไร เราเบื่ยไม่ถึง 'ไม่เต็มที หงุดหงิดต้องหาหาเพิ่ม' และเมื่อถามต่อว่า ถ้ามีเงินจะเสพตลอดไปหรือเปล่า นัยตอบว่า "ไม่ครบเริ่มเบื่อแล้ว เบื่อมานานแล้ว... มันเบื่อ มันซ้ำซาก เราหมกมุ่นเรื่องนี้เรื่องเดียว ไม่มีอะไรใหม่ๆ เข้ามาในชีวิตเลย"

ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรายนี้ อาจให้ความหมายของการเสพที่แตกต่างไปจากผู้อื่น ทั้งนี้เพราะการเริ่มต้นเสพยาเสพติด ด้วยความอยากลองเสพ เพื่อจะได้รู้ว่า เพราะเหตุใดเพื่อนของตนเองที่เสพยา จึงไม่สามารถเลิกเสพได้ เมื่อลองเสพแล้วในระยะแรกก็ตื่นเต้นดี สนุก แต่เมื่อเสพไประยะหนึ่งก็รู้สึกเบื่อ ซ้ำซาก ในแต่ละวันก็คิดแต่เรื่องยา ส่วนหนึ่งอาจจะเพราะผู้ให้ข้อมูลอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งมีความอยากลอง แต่เมื่อได้ลอง และรู้ว่าการเสพยาเสพติดเป็นอย่างไร จึงรู้สึกเบื่อหน่าย และคิดที่จะเลิกเสพยา แต่เมื่อไปเจอเพื่อนก็เสพอีก แม้ตนเองจะบอกว่าเบื่อแล้วก็ตามที

4. เสพติดสามารถเลิกเสพได้ แต่ลืมไม่ได้

ผู้ให้ข้อมูลได้เปรียบเทียบสารเสพติดกับอาหารที่อร่อยที่สุดไว้ว่า แม้อาหารที่อร่อยที่สุดก็ไม่สามารถเทียบเคียงได้กับสารเสพติดที่ตนเองเคยเสพได้ แม้จะเลิกเสพแล้ว แต่ความทรงจำเกี่ยวกับความสุขที่เคยได้รับการเสพสารเสพติดก็ไม่สามารถถูกลบไปจากความทรงจำได้ ดังที่ซัช นับถือศาสนาอิสลาม แมกฏของศาสนาจะห้ามเสพสารเสพติด แต่ก็ไม่สามารถเลิกเสพสารเสพติดได้ และเป็นผู้ที่มารับการบำบัดหลายที่ การมารับการบำบัดในครั้งนี้เป็นครั้งที่ 18 แล้ว ได้ให้ความหมายของคำว่ายาสเสพติดไว้ว่า "ยาเสพติดสามารถเลิกได้แต่ลืมไม่ได้... ถ้าให้เลือกของกินที่อร่อยที่สุดในโลก กับยาเสพติดที่กินเม็ดเดียวแล้วไม่ติด ผมเลือกยา" ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ซัชต้องกลับไปหา ยาเสพติดทุกครั้งเมื่อกลับไปบ้าน กลับไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิม กลับ ไปพบเพื่อนกลุ่มเดิม และที่สำคัญคือ มีฐานะการเงินที่ดีที่สามารถหาซื้อสารเสพติดได้ไม่ยาก ซึ่งสอดคล้องกับชื่อที่ว่า "ยา-เสพ-ติด"

5. เป็นสิ่งหลอกหลวงที่ทำลายชีวิตและควบคุมทั้งชีวิตของผู้เสพ

ผู้ให้ข้อมูลทุกคนรับรู้ว่ามีเมื่อเสพสารเสพติดทำให้ชีวิตตนเองต้องเปลี่ยนไปในทางที่เลวลง สารเสพติดเป็นบ่อนทำลายทั้งชีวิตตัวเอง ทำลายความเชื่อถือจากครอบครัว ทำลายอนาคต และทำลายครอบครัวทำให้คนที่รักต้องเสียใจ สังคมรังเกียจ ดังที่ผู้ให้ข้อมูล (กร) กล่าวว่า "อย่าคิดลองมี หนึ่งต้องมีสอง... เขารื้ออื่น ทำลายชีวิตผมเลย ทำลายอนาคต ทำลายเวลา ทำลายครอบครัว ทำลายความเชื่อถือ นับถือ ทำลายทุกอย่าง" อีกรายให้ความหมายเหมือนกันว่า "ยาเสพติด คือสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรลอง ทำให้ชีวิตเราสลาย" และยังทำให้สังคมรังเกียจ ดังเช่นที่ถาวร กล่าวว่า "มันไม่น่าจะเล่นมันเป็นของไม่ดี สังคมรังเกียจ" นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังเปรียบเทียบยาเสพติดว่าเป็นเหมือนสิ่งหลอกหลวงที่ทำให้คนหลงเชื่อในทางที่ผิด และเป็นสิ่งที่มีอำนาจในการควบคุมชีวิตทั้งชีวิตของผู้เสพได้ ดังเช่นที่จูนให้ข้อมูลว่า "มันเหมือนสิ่งหลอกวงให้เราเชื่อ วันไหนไม่เล่นกับมันจะอยู่ไม่ได้ จนมันเล่นเราแล้ว ถ้าเราเล่นมัน เราจะอยู่ได้ แต่ถ้ามันเล่นเราเมื่อไหร่ อะไรก็ยับยั้งไม่ได้ มีควบคุมหรืออยู่เหนือเราหมดทุกอย่าง มันบังคับเราแล้ว เช่นบังคับให้ไปเป็นขโมย"

โดยทั่วไป จะพบว่าผู้เสพสารเสพติดมีพฤติกรรมประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การมีพฤติกรรมที่โกหก ไม่ละอายหรือจะทำในสิ่งที่ไม่เคยทำอันเนื่องมาจากการถูกบังคับด้วยยาเสพติด ผู้ให้ข้อมูลยังได้เล่าถึงพฤติกรรมของผู้เสพยาเสพติดว่ามักจะเป็นผู้ที่โกหก ไม่ละอาย เช่น ยืมเงินเพื่อน กลับบ้านดึกเพื่อจะให้ได้เงินมาซื้อยา และจนกระทั่งไปสู่การทำลายความเชื่อถือของชุมชนที่มีต่อบุคคลรอบข้างคือครอบครัวของผู้เสพด้วย การพูดเท็จต่อคนในครอบครัว การยืมเงิน การลักเล็กขโมยน้อย จึงเป็นพฤติกรรมที่พบบ่อยจนเป็นเรื่องปกติของผู้เสพ ดังเช่นหลายคน

“จ่ายค่ายา (ยาเสพติด) อย่างน้อย 1,000 บาท ตังค์ (เงิน)เอามาจากบางที่ก็โกหกแม่บ้าง ยืมพี่ยืมบ้าง บอกว่าซื้อหนังสือบ้าง บางทีแม่ก็รู้ แยกยอมให้โกหกดีกว่า ทำใจได้มากกว่าที่จะบอกว่าเอาเงินไปซื้อยา ถ้าบอกว่าไปซื้อยาแม่จะไม่ให้ เป็นไปไม่ได้ เหมือนกับว่าฆ่าลูกทางอ้อม โกหกเสียดีกว่า ผมคิดอย่างนั้นนะนิสัยเปลี่ยน เมื่อก่อนไม่เคยยืมตังค์ก็ยืม จากคนที่ซื้อขายก็กล้าขึ้น กล้าทำทุกอย่าง ผิดจากเมื่อก่อน ” (กร)

“กลับคืน ตอนกลางคืนเวลาคนเค้าหลับผมลุกขึ้นมากินข้าว จนถึงขั้นว่าเอารถไปจำหน่าย.... และโกหก... โกหกเพื่อที่จะได้เงินมาซื้อยาเสพติด ในสมองมีแต่ยา” (ซซ)

“คนติดยาเค้าเล่นให้เสียมเยอะ โหลสิ้น โหลได้ตลอด ...เพื่อเอาตัวรอด” (ซซ)

วงจรของการเข้าสู่การเสพติด

จากการศึกษาพบว่าวงจรการนำไปสู่การเสพติดมีหลายรูปแบบด้วยกัน สำหรับสาเหตุที่ทำให้เสพติด และการกลับไปเสพซ้ำมาจากหลายๆ ปัจจัย ทั้งการมีชีวิตที่อิสระ เพราะห่างไกลครอบครัว เนื่องจากไปศึกษาต่อ หรืออยากสนุกกับเพื่อนๆ และการเลียนแบบจากสื่อต่างๆ ดังที่ซซได้กล่าวไว้ว่า “ขายส่งผมไปเรียนที่มาเลเซีย ผมรักอิสระ อยากสนุกกับหมู่เพื่อนๆอีกอย่างคือ การเลียนแบบสื่อ เพื่อนชวน เริ่มจากยกส้มประสาธ ” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า จุดเริ่มต้นของการเสพติดอาจมีที่มาแตกต่างกัน แต่มักเข้าสู่วงจรสุดท้ายที่เหมือนกัน หรือบางคนอาจมีจุดเริ่มต้นที่เหมือนกัน แต่เข้าสู่วงจรการเสพติดที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปที่มาและวงจรการเข้าสู่การเสพติดดังนี้

1. ใจอ่อนเมื่อพบเพื่อนกลุ่มเดิม

เพื่อน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการกลับไปเสพซ้ำ หรือเริ่มการเสพติด เพราะเพียงแค่เห็นหน้าเพื่อนคนเดิมความรู้สึกอยากยาาก็เกิดขึ้น ดังที่กรกล่าวว่า “เห็นหน้าเพื่อนแล้วเกิดอาการอยาก... พอเสพ ก็เคลิ้ม มีความสุข สบายตัว...” (กร)

“เจอเพื่อนเก่าๆ พยายามคบเพื่อนใหม่ แล้วแต่บางที่ก็เข้ากันไม่ได้ ผมไม่ชอบกินเหล้า พอเข้ากลุ่ม กินเหล้า ทำให้เราเบื่อ แยกตัวไปเจอเพื่อนกลุ่มเดิม บางที่ชักชวนในช่วงกำลังแข็ง.... บางทีเรียนหนัก เบื่อแข็ง ไม่มีเพื่อนปรึกษา ไม่มีเพื่อนคุย มันเป็นโอกาสดีให้เราไปเสพยาใหม่อีกครั้ง”(กร)

“ครั้งที่ 3 ใจอ่อน เพื่อนชวน เป็นเพื่อนที่อยู่ด้วยกัน... และที่กลับไปเสพยาอีก เพราะกลับไปอยู่ตัวเมือง ... เจอเพื่อนกลุ่มเดิม และมีเงินมาจากที่บ้าน” (ฉัตร)

“ตอนนี้จิตใจยังไม่เข้มแข็งที่จะออกไป... การที่เราเจอสภาพแวดล้อมเดิมที่บ้าน หลายคนไม่เข้าใจ เจอเพื่อนเซ็กซี่ฟ (มีความไวและตอบสนองต่อเพื่อน)ได้ง่าย” (ซซ)

2) เสพแล้วสบาย ลืมความทุกข์

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เสพสารเสพติดไม่ยอมเลิกเสพยา คือ เมื่อเสพแล้วลืมความทุกข์ และเกิดความรู้สึกสบายที่เกิดขึ้นหลังจากได้เสพยาทุกครั้ง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ว่า "ถ้าคนมีความทุกข์ไปเสพก็จะลืมหมดไปเลย" (กร)

"ตอนที่ลองครั้งแรกก็เมาลุกขึ้นไม่ไหว มันสบาย คิดอะไรก็สิ่งนั้นมา มันเคลิ้ม หลับสบาย ไม่คิดมาก ไม่เคยเป็นแบบนี้มาก่อน พอได้ยา" (ฉัตร)

สำหรับพร ซึ่งเป็นหญิงขายบริการ นอกจากสารเสพติดจะทำให้มีความสุข แล้ว ยังสามารถทำให้ทำงานได้มากขึ้นดังที่เธอเล่า "สบาย เวลาเมาแล้ว ง่วงจริง แต่ไม่หลับ ทำให้ทำงานได้มากขึ้น" (พร)

3. มีเงินสนับสนุน จึงอยากยา

เงินเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้มาซึ่งยาเสพติด ดังนั้นการมีเงินจะส่งเสริมให้การใช้จ่ายมากขึ้น และชนิดของยารุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่น กรณีของชัย บอกว่าเมื่อไปอยู่ประเทศมาเลเซีย ทางบ้านส่งเงินไปให้จำนวนมากพอสมควร จึงนำไปซื้อยา ซึ่งเดิมเคยเสพยากลุ่มประสาท เมื่อมีเงินมากขึ้นก็ใช้จ่ายที่มีราคาแพง และรุนแรงมากขึ้น เช่น ไฮโรอิน ดังคำกล่าวที่ว่า "อยู่ที่โนน (มาเลเซีย) ทางบ้านส่งเงินให้ทุกเดือน พอมีเงินก็เปลี่ยนไปใช้ยาชนิดอื่น... อยากจะเมาหรือเพื่อยกระดับการใช้จ่าย" (ชัย)

"ไปรักษามาเยอะแต่ไม่ได้ผล เพราะมีเงินในกระเป๋าก็นึกถึงทุกที ผมรักษามาทั่วประเทศแล้ว ที่ไหนก็ตีหมด แต่กลับมามันก็ติดทุกทีเพราะมีเงิน" (ถาวร)

"การใช้จ่ายมากขึ้นขึ้นอยู่กับเงิน... แบบว่าผมว่าบางคนมันเพิ่มปริมาณแล้วแต่ เงิน"

"ครั้งที่ 3 ใจอ่อน ... ที่กลับไปเสพอีก เพราะมีเงินมาจากทางบ้าน" (ฉัตร) นอกจากนี้ฉัตรยังเล่าว่า เงินนอกจากจะได้รับจากทางบ้านแล้ว ยังได้มาจากการขายยาด้วย เพราะในระยะหลัง เริ่มขายยาเสพติดร่วมด้วย จึงเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง

4. อาการที่เสียนทำให้หยุดยาไม่ได้

อาการข้างเคียงของการอดยา หรือที่เรียกว่า อาการเสียนยา ซึ่งมีอาการต่างๆ เช่น ปวดท้องรุนแรง ปวดเมื่อยทั้งตัว จนไม่สามารถอดทนได้ ทำให้ผู้เสพยาต้องกลับไปเสพอีก ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

"ถ้าไม่ได้ยาต่อ มันจะเสียน ตอนมันเสียน จะทนไม่ค่อยได้" (เสริญ)

"ปกติใช้เยอะๆ แล้วลดลงได้ แต่ต้องทนเสียน พอถึงเวลาเล่น ต้องทนเสียน และถ้าใช้น้อยๆ ไม่เพิ่มยาก็คงได้ ไม่เสียน ไม่เมา แต่จะหงุดหงิด เกิดอาการอยาก และต้องไปเล่นอีก" (กร)

5. ยานพาได้จ่ายเพราะอยู่ใกล้แหล่ง ยา

การได้ยาที่จ่าย เพราะอยู่ใกล้บ้าน หรือบ้านอยู่ในแหล่งยา บางครั้งแม้พยายามอดยา แต่ก็ทำให้กลับไปเสพอีกได้จ่าย เพราะยาหาง่ายในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ดังเช่นกร เล่าว่า “ที่บ้านมัน (ยา) เยอะ ไปเอาที่ริมน้ำ...ก็ได้”

หรืออีกรายซึ่งย้ายไปทำงานที่ต่างเมืองซึ่งอยู่เขตชายแดนบอกว่า “อยู่โนน (มาเลเซีย) ยานาง่ายกว่าเมืองไทย... พอไปอยู่จริงๆ แล้วที่โนนจะอิสระกว่าเมืองไทย หาง่ายใช้คลอง” (ซซ) และในบางรายให้ข้อมูลว่า สามารถหายาได้ง่าย เพราะไม่ต้องไปที่ใด แต่มีคนมาให้ที่ทำงาน ดังที่พรบอก “แถวบ้านไม่มีคนเสพ นอกจากที่ทำงาน... ยาม้า เค้ามารายที่ทำงานเลย” (พร)

6. ความรู้สึกอยากลอง

ความรู้สึกอยากลองมักจะเกิดขึ้นเสมอแม้จะรู้ว่ายาเสพติด เป็นสิ่งอันตราย และ การอยากลองไม่ใช่จะเกิดขึ้นเกิดขึ้นเพียงครั้งแรกของการเสพเท่านั้น ยังเกิดขึ้นเมื่ออยากลองยาชนิดอื่นๆ ด้วย และความรู้สึกอยากลองเป็นเหตุให้คนเข้าสู่วงจรการเสพมากมาย ดังที่ฉัตรให้ข้อมูลตรงกับอีกหลายคน

“เพื่อนให้ ลองดูดี หลังๆ ก็โรยหน้าผงขาว... เพื่อนเอามาเล่นก่อน เช้าบ้านเพื่อน แล้วเพื่อนชักชวนให้ลองดู... รู้ว่ายาเสพติดมีโทษ เคยอ่านหนังสือ ตอนเรียนก็มี แต่ความอยากลองมีมากกว่า... ไม่เกี่ยวกับความรู้เลยครับ... อันแรกอยากลอง... อยากมา เป็นช่วงวัยรุ่น ... ลองดู ลองไปเรื่อยๆ ว่าเป็นอย่างไร หลังๆ เข้าใจดีดี” (ฉัตร)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าแหล่งของยาที่สำคัญ คือ กลุ่มเพื่อน ทั้งการที่เพื่อนมาชวนไปเสพเพื่อการเข้ากลุ่ม และการอยากลองเพราะไม่เคยทำมาก่อน

นอกจากนี้การที่มีจิตใจไม่มั่นคง เมื่อเพื่อนชวนก็มักจะโอนอ่อนไปกับคำเชิญชวนเหล่านั้น ประกอบกับความรู้สึกที่อยากยาเพียงเมื่อเห็นเพื่อนกลุ่มเดิม ยิ่งทำให้อยากเสพยามากขึ้น ดังที่ฉัตรได้เล่าถึงสาเหตุของการกลับไปเสพยาซ้ำ ทั้งๆ ที่เคยเข้ารับการบำบัดไปแล้ว 1 ครั้งว่า ด้วยสภาพจิตใจที่ไม่เข้มแข็ง จึงกลับไปเสพอีก ดังคำพูดที่ว่า “เงินด้วย ใจอ่อนด้วย ใจไม่แข็ง พอเห็นแล้วอยากเล่น... ใจเรามันอ่อนแอ ห้ามใจตัวเองไม่อยู่... มันอยู่ที่ใจเรา อยู่ที่ตนเอง”

7. คนรอบข้างไม่ไว้วางใจและไม่สนับสนุน

ความรังเกียจและไม่ยอมรับของสังคมหรือคนรอบข้าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เสพหลายคนกลับไปเสพซ้ำทั้งที่เคยเลิกเสพไปแล้ว ผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนถึงความรู้สึกน้อยใจที่ไม่ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างโดยเฉพาะจากบุคคลในครอบครัว รวมทั้งจากการไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสพได้กลับมาเป็นคนดี ทั้งนี้ผู้เสพยามักได้รับการติตราจากสังคมว่าเป็น “ชี่ยา”

"ในสายตาของคนอื่นเขามองเราเป็นคนไม่ตีติดยา... เคยพูดให้เขาฟัง แต่เค้าก็ไม่เชื่อ" (เสริฐ)

"รักษาครั้งที่ 6 แล้ว ที่กลับไปเล่นก็สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่สำคัญ คือ คนที่บ้าน คนที่ไม่ชอบเรา
อารมณ์ของเค้า เรากลับไปก็บ่น..." (เสริฐ)

"ที่บ้านไม่มีใครไว้วางใจ กลัวไปหมด กลัวเราจะเอาเงินไปซื้อยาอีก ไม่รู้จะทำอย่างไร จึงคิด
ประชดเลย กลับไปเล่นอีก" (จุน)

นอกจากนี้ จากการเข้าสู่สังคมไม่ได้ จึงหันกลับไปคบเพื่อนกลุ่มเดิมที่เข้าใจกัน ซึ่งนำไปสู่การ
เสพยา เป็นเช่นนี้เรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด

ปัจจัยที่ทำให้เกิดเลิกเสพยาและเลิกสารเสพติดในสถานบำบัดได้

โดยทั่วไป ความสำเร็จในการบำบัดรักษา มาจากหลายปัจจัย ซึ่งพบว่า ปัจจัยสำคัญหนึ่งคือ
มาจากผู้เสพยาเอง ในที่คิดเลิกสารเสพติดและมารับการบำบัดด้วยตนเอง ในการศึกษาพบว่า มีปัจจัย
หลายประการที่ทำให้ผู้เสพยาเลิกเสพยาสารเสพติดและเลิกเสพยาได้อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. สถานบำบัดนำเชือมือ บุคลากรให้กำลังใจ

สถานบำบัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เสพยาเสพยาติดอยากเลิกยา เช่น การให้กำลังใจ ไม่ซ้ำ
เดิม หรือบางคนเมื่อหลังผิดกลับไปเสพยาเสพยาติดใหม่ ก็กล้าที่จะมารับการบำบัดใหม่อีกครั้ง จึง
สามารถมารับการบำบัดได้ถูกทาง หรือบางคนได้รับกำลังใจจากเพื่อนที่บำบัดแล้วเลิกยาได้ เป็นต้น
ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลหลายคนกล่าว

"พี่พยาบาลให้กำลังใจ พูดให้คิดได้" (กร)

"มาบำบัดที่นี่เพราะศรัทธาต่อสถานที่... ตอนแรกก็กลัวทางนี้ (สถานบำบัด) เค้าจะซ้ำเดิม
(เพราะเคยมาบำบัดแล้วกลับไปเสพยา) แต่พอมาเค้าก็เข้าใจ ให้อยู่กับเพื่อนๆ ทุกคนเค้าให้โอกาส...
เจ้าหน้าที่เหมือนครูกับลูกศิษย์ มีอะไรปรึกษาได้ เค้าไม่รังเกียจว่าเป็นผู้ติดยา" (ซซ)

"ที่นี่ดี ให้ความเป็นกันเอง... เวลาเรามี (เงิน)ไม่ทัน หรือลืมบัตรเค้าก็จะลุ่ม่อล่วย" (ถาวร)

"เจ้าหน้าที่ เพื่อนๆ เค้าให้แนวทาง พยายามบอกว่าคนเราเวลาล้มก็พร้อมที่จะลุกขึ้นมาใหม่
ยังมีคนอื่นติดยามา 10-20 ปี พลาดแล้วเค้ายังลุกขึ้นมาใหม่ ตัวเองแค่ 11 เดือนเอง" (ซซ)

นอกจากนี้ลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานบำบัดก็มีส่วนช่วยในการเลิกเสพยาเสพยาติด
เช่น การมีสถานบำบัดแบบผู้ป่วยในสามารถมีส่วนช่วยในการบำบัดในผู้ที่จิตใจไม่เข้มแข็ง ถ้าหากรับ
ประทานยาแล้วกลับบ้านอาจจะกลับไปเสพยาได้ง่าย

"ที่นี่ดูแลดี คือสอนให้รู้จักรับผิดชอบตนเอง ให้รู้จักหน้าที่การงานมากขึ้น การทำกลุ่มช่วยได้
มาก ทำให้ทุกคนได้สะท้อนคิด และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง"

2. ต้องประสบชะตากรรมและความลำบากเมื่ออยู่นอกสถานบำบัด

การได้รับผลจากการเสพยาเสพติด เช่น การเสียนยา การติดคุก เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ป่วยบางคนคิดว่าตนเองไม่ควรจะมีชะตากรรมดังกล่าว จึงมีความตั้งใจที่จะเลิกเสพยา ดังที่ซซชเป็นผู้หนึ่งที่มารับการบำบัดหลายครั้งได้กล่าวถึงความคาดหวังต่อการรับการบำบัดในครั้งนี้ว่า หวังเพียง รั้อยละ 50 เท่านั้น และได้สะท้อนถึงความจริงของผู้เสพยาที่มีผลต่อการบำบัด ไว้ว่า "ผมบอกกับพ่อแม่ว่าอย่าคาดหวังอะไรกับผู้ติดยาเสพติด เพราะผู้ติดยาจะล้มได้ง่ายมาก ... บางครั้งครอบครัวพร้อมหมด แต่สิ่งแวดล้อมอื่น มันขึ้นอยู่กับตัวเองด้วย" "ติดคุกมันทรมาน เกือบความลำบาก ความคับแค้น เพราะเค้าไม่ได้สอนอะไร เพราะเรือนจำ เป็นสถานที่ที่จะเลิกยาเหมือนกับการหักดิบ แต่พอออกมาผมก็ใช้ต่อ แต่ถ้าสถานที่แบบนี้ (สถานบำบัด) เค้าจะสอนให้เราปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สอนให้เราเป็นคนดี... ชีวิตผมเคยผ่านมาเยอะ เคยเก็บข้าว เพราะติดยาอยู่มาเลย ไม่สามารถกลับบ้านได้ เพราะไม่มีเงิน และร่างกายเราโทรมมาก มีเงินแค่อยู่ไปวันๆ ... อยู่ที่นี่มันดีกว่า" (ซซช)

ซซช เป็นผู้ที่มีฐานะทางครอบครัวดีมาก ครอบครัวสามารถส่งซซชไปเรียนต่อในต่างประเทศได้ และพ่อแม่มีสถานบำบัดยาเสพติดตามหลักศาสนาอิสลาม เป็นกำนันที่เป็นที่นับหน้าถือตาของคนในสังคม ดังนั้นตนเองซึ่งเป็นลูกคนโตจึงได้รับความคาดหวังจากครอบครัวว่าจะสามารถทำหน้าที่แทนพ่อได้ แต่เมื่อเสพยาเสพติด พฤติกรรมต่างๆ เปลี่ยนไป เช่น โกหก นำรถไปจำหน่าย ชีวิตจึงเปลี่ยนแปลงไปมากและ ไม่มีใครเชื่อถือในตนเองอีกต่อไป ดังคำพูดที่ว่า "ชีวิตเปลี่ยนไปเยอะครับ พ่อแม่เค้าตั้งความหวังไว้สูงมาก เพราะผมเป็นลูกคนโต สามารถทำงานแทนพ่อได้ ... ต่อไปชาวบ้านเขาจะไม่เชื่อถือแล้ว บอกอะไรแล้วเค้าไม่ค่อยเชื่อ" ดังนั้นการมาบำบัดในครั้งนี้จึงมีความสำคัญต่อซซชเป็นอย่างมาก ถ้าสามารถบำบัดหาย ความไว้วางใจต่างๆ ก็จะกลับคืนมาบ้าง และสามารถทำงานได้ "อยากหาย ... อยากให้เค้ามองเราให้ดี ... ถ้าเราอยู่ได้ ทำงานได้มีความหมายทั้งนั้น... ดีขึ้น เค้าเชื่อใจ เค้าพร้อมทุกอย่างถ้าเราสามารถเลิกยาได้ ไม่ต้องทำอะไรขอให้เลิกยาได้" (ซซช)

บางคนเมื่อสภาพชีวิตของตนเองที่ต้องได้รับความลำบากจากการกระทำของตนเอง จึงตั้งใจที่จะมารับการบำบัด ดังที่ฉฉบบอกว่า "ตั้งใจจะเลิกให้ได้จริง... เพราะผมเบื่อชีวิตที่ซ้ำซาก เดิมๆ ไม่มีของ (ยาเสพติด) ไปไหนไม่ได้ เบื่อชีวิตแบบนี้ เลยขอแม่เลิก ตั้งใจจะมารักษาให้ถึงชุมชนเลย"

3. ความรู้สึกสงสาร จึงคิดเลิก

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความรู้สึกสงสารครอบครัวตนเอง โดยเฉพาะมารดาซึ่งมีความใกล้ชิดมากที่สุด เหตุผลหลักที่ทำให้คิดเลิกเสพมาจาก

3.1 ครอบครัวเดือดร้อน

การเสพยาเสพติดนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้เสพแล้ว ครอบครัวยังได้รับผลกระทบด้วย ดังที่อิส บอกว่า “แม้ตนเองจะทำงานได้เดือนละประมาณ 6,000 กว่าบาท แต่ก็ไม่เพียงพอ เพราะต้องเอาเงินไปซื้อยาเสพติดจนหมด ครอบครัวก็ไม่มีเงินใช้... เวลาใช้ยาจะมีปัญหาความทุกข์ ปัญหาลูกเมียอยู่กินไม่พอ ทำงานไว้ซื้อยา เราอยู่ได้ แต่ลูกเมียอยู่ไม่ได้” (อิส) นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลรายนี้ยังต้องแยกกันอยู่กับภรรยา เพราะภรรยาต้องกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิม ในขณะที่ตนเองกลับไปไม่ได้ เพราะยังเสพยาเสพติด

3.2 สงสารพ่อแม่ และครอบครัว

ความรักและความสงสารเป็นแรงบันดาลใจให้เลิกเสพยาของผู้ให้ข้อมูลหลายคน ดังเช่นกร และฉัตร เป็นพี่น้องกัน ทั้ง 2 คน มารับการรักษาที่สถานบำบัดแห่งนี้มากกว่า 1 ครั้ง โดยกรมารับการรักษาเป็นครั้งที่ 5 แล้ว ซึ่งในการมารับการรักษาครั้งล่าสุด มารดาเป็นผู้ที่พามารับการบำบัด กรจึงตั้งใจที่จะบำบัดให้หายเพราะสงสารพ่อแม่ “สงสารพ่อแม่ คนอื่นๆ เขาพูดแรงๆ แต่แม่บอกว่า ไม่ใช่ลูกตนเองไม่รู้หรอก... ผมคิดว่ายาเสพติดเลิกได้ ผมคิดว่า ผมเลิกได้ สงสารพ่อแม่ ” (กร) นอกจากนี้กรยังบอกว่า สงสารแม่ในการดำรงในสังคมของความเป็นข้าราชการของแม่ที่ว่า “พ่อแม่ รับราชการ สงสารแม่ เวลาประชุมของแม่ หรือช่วงพักเที่ยงจะพูดเรื่องลูกคนโน้น คนนี้สอบอะไรได้ แม่ต้องลุกขึ้นเดินไป นำสงสาร... แกบอกว่าต้องเดินหนีทุกที (ไม่อย่างฟัง เพราะลูกของตนเองติดยาเสพติด ทั้ง 2 คน)” นอกจากนี้ยังมีครอบครัวที่สงสารทำให้เป็นแรงสนับสนุนในการเลิกเสพยา ดังที่กล่าว “สงสารครอบครัวแฟน ... อบางคนก็ดี เขาบอกว่าเขาเห็นผม นึกถึงตอนเด็กๆ แล้วอยากจะร้องไห้ เขามืดหวัง”(กร) ดังนั้นทั้ง 2 คนเลยตั้งใจว่าจะเลิกให้ได้ “อยากจะเลิกให้ได้ จะพยายาม... ครั้งนี้ตั้งใจมาเอง ชวนกันมา 2 คน... ไม่อยากให้พ่อแม่เสียใจมากกว่านี้ ไม่อยากให้อายุสั้น” (ฉัตร)

ความทุกข์ทรมานด้านจิตใจของผู้เป็นบิดาและมารดาเป็นแรงผลักดันให้กรและฉัตรพยายามเลิก ดังที่กล่าว “ผมสงสารแม่ เป็นห่วง สงสารแก ไปไหนจะโทรศัพท์หาแกทันที มันจะนอนไม่หลับ แกกลัวว่าเราจะถูกจับบ้าง กลัวเพื่อนติดตาย กังวลไปเรื่อยตามประสาพ่อแม่ แกขออย่างเดียวไปไหนขอให้โทรศัพท์กลับบ้าน นอนอยู่ไหน... บางทีก็โกหกบ้างให้แม่สบายใจ... ไม่เคยรำคาญ (ความปรารถนาของแม่)... เห็นแม่ร้อง สงสารอยากจะเลิก แม่ส่งไปรักษาต่อไปหยุดแล้ว จะอยู่บ้าน”(กร) หรือ “อยากเลิก เพราะแม่รู้ แม่ไปห่อ แม่ร้องไห้ใหญ่เลย... พ่อบอกให้เลิก ผิดไปแล้วแก้ไขใหม่ได้ ยังไม่ตาย แม่ก็อยากให้เลิก... สงสารแม่... หยุดใช้ยาเสพติดได้ พ่อแม่เราก็ภูมิใจ ตัวเราก็ภูมิใจ ” (ฉัตร) เพราะนั่นคือรางวัลที่มีความหมายต่อพ่อแม่ถ้าสามารถหยุดยาได้

4. ได้รับโอกาสจากครอบครัวข้าง

การให้โอกาสกับผู้เสพในการกลับตัวเป็นคนดีและสนับสนุนการเข้ารับการบำบัด นับเป็นสร้างกำลังใจที่ดีให้กับผู้เสพ ดังเช่นกร เป็นผู้เริ่มเสพยาเสพติดตั้งแต่ เรียน ม.2 แต่ด้วยมีแม่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นกำลังใจพร้อมให้โอกาสทุกครั้ง แม้ว่าทำผิดพลาด รวมทั้งการให้โอกาสมารับการรักษาโดยไม่ได้ตำหนิหรือดูค่า ดังเช่นกรสะท้อนว่า "พอติดแรงแบบอกแม่ ว่าไม่ไหวแล้ว ให้พาไปรักษาแล้วค่อยมาเรียนใหม่ ก็พูดว่าไปแหละนะ (ไปซิ) และติดเพราะสาเหตุอะไรแม่ก็ถาม แม่ไม่เคยดูค่า" หรือ "ชวนกันมา สงสารพ่อแม่ ไม่ไหวแล้ว" เนื่องจากในครอบครัวมีพี่น้อง 2 คน และทั้ง 2 คนเสพยาเสพติด จึงชวนมาบำบัดกับพี่ สงสารแม่จึงมีความตั้งใจมากขึ้น เพราะการรักษาครั้งนี้ของกร เป็นการรักษาเป็นครั้งที่ 5 แล้ว บอกว่า ตั้งใจจะบำบัดเพื่อให้จิตใจเข้มแข็งก่อน แล้วค่อยออกไป ถ้าจิตใจไม่เข้มแข็ง ก็อาจจะกลับไปเสพยาอีก "ครั้งนี้ผมคิดว่าจะอยู่ให้แน่ใจจนกว่าจะเข้าชุมชนได้... สภาพจิตใจพร้อม ... ถ้าจิตใจไม่พร้อม บางที่ยังเกิดอาการอยากอยู่ ถ้าเกิดอาการอยากก็จะเป็นสิ่งยั่ววนใจ เจอเพื่อนด้วย" (กร)

ผู้ให้ข้อมูลอีกรายสะท้อนความรู้สึกเช่นเดียวกันว่า "เสียใจกับการกระทำที่ผ่านมา แต่ภูมิใจที่มีวันนี้ พ่อแม่เปิดโอกาสให้ตลอด ดีกว่าบางคนที่ครอบครัวเคียดเปิดโอกาส" (ชช)

5. ขาพายาก

พร เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เล่าว่า ในระยะแรกๆ จะมีการนำยามาขายในสถานที่ทำงานของตนเอง และจะถูกกระตุ้นให้ลองเสพยา และเมื่อเสพยาติดมากแล้ว ความต้องการยาก็เพิ่มขึ้น ยาจะเริ่มหายากมากขึ้น และราคาแพงขึ้น และเมื่อหายาไม่ได้จะมีอาการเสียนยา ซึ่งมีความทุกข์ทรมานมากด้วยเหตุดังกล่าวถึงอยากจะเลิกเสพยา "เวลาเสพยาใหม่ๆ เราจะหายาได้ แต่พอติดไปแล้วเราจะหายาไม่ทัน... เสพวันละ 3 ครั้งตอนเย็นๆ เทียงๆ แล้วก็นอน เพราะถ้าไม่เสพยาจะมีอาการเสียน... น้ำตาไหล ขนลุก ปวดท้อง นอนไม่หลับ บางครั้งถ้ามากก็ท้องเสีย" (พร)

นอกจากพรแล้ว ถาวร เป็นผู้ที่เสพยาเสพติดมาหลายปี และไปรับการรักษามาหลายแห่ง โดยบอกว่าสถานบำบัดทุกแห่งดีหมด แต่ที่บำบัดไม่สำเร็จเพราะใจตนเอง ซึ่งสาเหตุของการมารับการบำบัดครั้งนี้ เพราะใจบอกว่า "เบื่อ" และใจบอกว่า "คิดถึงบ้าน" "เบื่อแล้ว ติดมานานแล้ว มันมีแต่เสียนกับเสียน... และคิดถึงทางบ้านอยากไปอยู่กับครอบครัว ... เบื่อมันเหมือนกับว่าเรามีความสุขอยู่ในโลกมีดี เราไม่มีโอกาสเพราะเราอยู่กับยา ... ถ้าไม่ได้เล่นไปไม่รอด" (ถา) อย่างไรก็ตามถาวรกล่าวว่า มีหลายๆ ปัจจัยที่ทำให้อยากเลิกเสพยา "หนึ่งยาหายาก สองเราจะทำงานหาเงินเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้

แล้ว (อายุมากขึ้น สุขภาพไม่แข็งแรง) สามเมื่อ... เมื่อมันเหมือนกับว่าเรามีความสุขอยู่ในโลกมืด เราไม่มีโอกาสเพราะเราอยู่กับยา... ถ้าไม่ได้เล่นไปไหนไม่รอด"

6. จิตใจมุ่งมั่นในการเลิกเสพ

ผู้ให้ข้อมูลทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่บำบัดครั้งที่ 2 หรือมากกว่า 10 ครั้ง บอกว่า ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้เลิกเสพยาเสพติดได้ คือ จิตใจที่เข้มแข็ง "อยู่ที่ใจ" ดังที่หลายคนให้ข้อมูลว่า

"มันอยู่ที่ใจ ถ้าสบายใจเลิกได้ ถ้าไม่มีปัญหาอะไรก็เลิกได้" (วี)

"อยู่ที่ความตั้งใจ... ต้องตั้งใจ ไม่กลับไปติดยา พยายามทำใจ มันอยู่ที่ใจ" (พร)

"ผมว่าบางทีการเลิกเสพยาอยู่ที่สิ่งแวดล้อม และใจด้วย... มีคนให้กำลังใจ ผมได้จากแม่มาก และบางทีก็ฮึดสู้"

"มันขึ้นอยู่กับจิตใจตัวเอง ทำจิตใจให้เข้มแข็ง เห็นก็ไม่เอาอย่าง พยายามหลีกเลี่ยง พยายามไม่คบเพื่อนเดิม พยายามหนี... ทำใจให้เข้มแข็ง ไม่คิดถึงมัน" (ฉัตร)

"คราวนี้หายจริงๆ สภาพจิตใจดีขึ้นเยอะ อย่างน้อย ญาติพี่น้องยอมรับเรา พ่อแม่... แล้วจะกลับไปเรียนต่อ" (กร)

"ความคิดความอ่านดีขึ้น ไม่เหมือนเมื่อก่อน ที่ตื่นขึ้นมาต้องหายาก่อนจึงจะไปได้" (ธา)

"การเลิกยาเสพติดอยู่ที่ตัวเอง เราพยายามบังคับใจให้เข้มแข็ง อย่าไปพยายามคบเพื่อนที่เคยคบ สกดใจให้เข้มแข็ง" (อิส)

ความหมายของการบำบัด

ผู้ให้ข้อมูลที่มารับการบำบัดรักษาได้ให้ความหมายและความสำคัญของการบำบัด ดังนี้

1. อยากหายเพื่อแม่

ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงเหตุของการมารับการบำบัดไว้หลายประการด้วยกัน ซึ่งความหมายของการมารับการบำบัดประการหนึ่ง คือ การบำบัดเพื่อแม่ ดังที่กรบอกว่าการบำบัดในครั้งนี้มีความหมายเพราะเป็นการทำเพื่อแม่ สงสารแม่ "อยากหาย เพื่อแม่" "สงสารแม่... พ่อแม่ ตั้งความหวังไว้เยอะ จะไม่ทำให้พ่อแม่ ผิดหวัง เลิกให้ได้ จะกลับไปเรียน ตั้งต้นใหม่" (กร)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังต้องการเลิกยาเสพติด คือ ความรู้สึกเสียใจที่เกิดขึ้น ทั้งเนื่องมาจากที่ทำให้พ่อแม่ ผิดหวังในตนเอง ดังที่กรพูดว่า "เสียใจครับ เสียใจอย่างแรง รู้สึกเสียใจ แต่ไม่รู้จะแก้อย่างไร" ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ว่า เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมที่ส่งเสริมการหยุดใช้

สารเสพติด ทั้งขณะบำบัดรักษาและภายหลังการบำบัด ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดขณะได้รับการบำบัด ได้แก่ การได้รับกำลังใจจากครอบครัว ($\bar{x} = 3.12$,

SD = .88) รองลงมาได้แก่ความรู้สึกปลอดภัย ($\bar{x} = 3.08$, SD = .76) และพฤติกรรมที่ได้รับน้อยที่สุดได้แก่ การได้รับการประสานกับชุมชนโดยเจ้าหน้าที่ของสถานบำบัดก่อนกลับการสู่ชุมชน ($\bar{x} = 1.63$, SD = 1.34) ส่วนพฤติกรรมหลังจากการบำบัดของกลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดได้แก่ การตระหนักถึงโทษของสารเสพติด ($\bar{x} = 3.00$, SD = .92) รองลงมาได้แก่ การได้รับกำลังใจจากคนรอบข้างและความรู้สึกมีคุณค่าต่อครอบครัวมากขึ้น ($\bar{x} = 2.99$, SD = .89) และพฤติกรรมที่พบน้อยที่สุดคือการทำงานทางสังคมร่วมกับสมาชิกในชุมชน ($\bar{x} = 2.14$, SD = 1.09)

2. อยากมีชีวิตเช่นคนอื่น ๆ

ผู้ให้ข้อมูลบางรายบอกว่า วิถีชีวิตของตนที่เสพยาเสพติดต้องประสบชะตากรรม 3 อย่างด้วยกัน คือ การต้องรับโทษ การติดคุก และความตาย ซึ่งเมื่อตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเองดังกล่าว ความหมายของการมารับการบำบัดในครั้งนี้ จึงหวังว่าอยากจะมีชีวิตเช่นบุคคลอื่น ๆ

ซซเป็นผู้มารับการบำบัดครั้งที่ 18 และเคยติดคุก ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบำบัดครั้งนี้ว่า เพียงอยากมีชีวิต เช่นคนปกติทั่วไปเท่านั้น "ไม่ได้คาดหวังอะไร นอกจากอยากมีชีวิตเหมือนคนปกติ... ชีวิตคนติดยามันเหนื่อย ต้องตื่นนอนยา หนีตำรวจ หนีกฎหมาย ติดคุก ชีวิตคนติดยาต้องเจอ...หนึ่งสถานบำบัด สองคุก สามความตาย" (ซซ)

พีลา เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่ทางบ้านมีฐานะทางการเงินดี แต่เมื่อเสพยาเสพติดทางบ้านไม่ให้ความช่วยเหลือ ต้องมาทำงานเป็นกรรมกรรับจ้าง และบอกว่าแม้ได้รับเงินเดือนประมาณ 6000 บาท ต่อเดือนก็ไม่เพียงพอ เพราะเอาไปเสพยาจนหมด และถ้าสามารถเลิกเสพยาเสพติดได้ จะได้ทำงานที่ดีกับญาติ และได้กลับบ้านไปอยู่กับภรรยาอย่างถาวร เพราะขณะนี้แยกกันอยู่ "ถ้าเลิกได้แล้ว มีงานทำดีขึ้น...คือ ผมไม่น่าจะมาทำงานรับจ้าง มันขาดความน่าเชื่อถือ ...พอมาสេพยาญาติพี่น้องรังเกียจการทำงานก็เปลี่ยนไป สังคมภายนอกเดาก็รังเกียจ ... ถ้าหายคราวนี้ชีวิตมันดีขึ้นทุกอย่าง มีรถใช้เอง มีโทรศัพท์ใช้ ... ตอนนี้อะอยากกลับไปอยู่ที่บ้าน" (ถาวร) และขณะนี้พีลา ยังติดเชื่อเฮโรอีนร่วมด้วย แต่ยังไม่แสดงอาการ

แผนชีวิตหลังเลิกเสพยาเสพติด

การตั้งเป้าหมายในชีวิต เป็นความต้องการในระดับสูงของชีวิตที่มีผลต่อการเลิกเสพยา โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่ยังอยู่ในวัยหนุ่ม ดังเช่น กร ซึ่งได้วางแผนชีวิตของตนเองไว้ว่า "ผมคิดว่า ผมอยากมีชีวิตที่ราบเรียบเหมือนคนอื่น เรียนจบเหมือนเพื่อน มีชีวิตคู่ ขอให้มีความสุขก็พอ" ทั้งนี้เพราะ การเสพยาและติดยาเสพติด ชีวิตก็จะวนเวียนอยู่ 3 วงจร คือ การเข้ามาอยู่ในสถานบำบัด การติดคุก หรือ

ความตาย ดังนั้นการป้องกันการกลับไปเสพซ้ำ จึงมีความสำคัญด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดไว้หลายประการด้วยกัน เช่น ความใกล้ชิด การอบรมสั่งสอนลูก การปราบปรามยาเสพติดของรัฐอย่างจริงจัง เป็นต้น ดังที่ภรรยาบอกว่า "พ่อแม่ต้องสอนลูกตั้งแต่เด็กๆ เลยว่าชีวิตเป็นแบบนี้ ๆ พ่อพยายามใกล้ชิดลูกให้มากๆ สังเกตลูกมากๆ ว่ามีอาการอย่างไรบ้าง อาการของคนเสพยาออก เช่น ขอบตา ตาปรือ ผอม " หรือจนเสนอแนะว่า "รัฐต้องปราบปรามอย่างจริงจัง เพราะถ้าไม่มีผู้ชายก็ไม่มีผู้หญิง... อีกประการหนึ่งคือต้องการเงินทุนสนับสนุนจากรัฐในการตั้งตัวและประกอบอาชีพที่สุจริตเมื่อออกจากสถานบำบัดแล้ว เพราะจะได้มีงานทำ ไม่หันกลับไปติดยาอีก"(จน) นอกจากนี้ซัช บอกว่าสิ่งสำคัญที่สุด คือ ไม่เสพยาเสพติดตั้งแต่ครั้งแรก ซึ่งป้องกันโดยการเลือกคบเพื่อนที่ดี และการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เพราะการไม่ลองครั้งที่ 1 ก็จะไม่มีการครั้งที่ 2 แต่เมื่อลองแล้วก็จะเลิกยาก ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า "ให้เชื่อฟังพ่อแม่ ให้เลือกคบคนดี อย่าทำตัวให้พ่อแม่ผิดหวัง ถ้าติดยาแล้วอนาคตจะพังทันที" (ซัช) ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงมีความหวังที่จะกลับไปดำเนินชีวิตตามปกติภายหลังการบำบัด

สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า มีปรากฏการณ์ของการเสพยาเสพติดที่เกิดจากหลายปัจจัยทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน อันเป็นเหตุแห่งปัญหาที่ต้องการความเข้าใจที่ชัดเจน นอกจากนี้พบว่า การมีความรู้เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่ช่วยให้บุคคลเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเสพยาเสพติดได้ ส่วนการเลิกเสยยานั้นก็พบว่า มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้วยภาวะจำยอม เช่น ไม่มีเงิน หรือหาซื้อยากมากขึ้น เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรที่จะมีการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาาร่วมกัน และหากยุทธวิธีที่เหมาะสมเพื่อการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2542). รายงานข้อมูลผู้รับการบำบัดปี 2542
 สงขลา: สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.

สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร เรียงนันท์ วานิชย์ศุภวงศ์ และปณวัฒน์ อุบล (2540). การระบาดของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

The experienced of persons being with substance abuse and their reused behavior¹

Praneed Songwathana², Quantar Baltip³, Bunwadee Pecharat² and Yawarat Chim³

Abstract

This qualitative study is a part of project on drug treatment and reused of substance abuse behavior. It is aimed to describe experience of persons being with substance abuse and their reused behavior who admitted at drug treatment center in southern Thailand. Ten participants who used to be treated at least one time were purposive selected from 4 drug treatment centers in lower part of southern Thailand. Data were collected by in-depth interview during May to September 2002. The Colaizzi's method was applied for data analysis to clarify meanings, and their experiences as being persons with substance abuse and their reused behavior.

The findings revealed five important meanings of substance abuse which were 1) drug in hell 2) substance of happiness and release suffering 3) substance of bored and give nothing in life 3) substance which can stop but can't forget or withdraw 5) substance which destroy and control the whole life. Participants have accessed to substance abuse and their reused by various ways 1) *Jai oon* (easy to follow) when meet their group of friends 2) consume for comfort and release suffering 3) having money to support 4) suffering of withdrawal symptoms and can't stop 5) easy access to drug as they live near the place 6) feeling of try and error and 7) don't have trust and support from other surrounding people. However, all participants have tried and thought to withdraw the drug several times. Factors related to the thought and success of withdrawal drug effect were 1) having trust and support from personnel at drug treatment center 2) having difficulty to stay outside the treatment center 3) feeling of *songsam* (empathy) especially to their parents 4) receiving an opportunity from others 5) having difficulty of access to drug and 6) having mind and attention to withdraw. The participants also gave the meaning of drug treatment in a positive way and required continuing assistance after finishing the drug treatment program.

¹ This project has received funding support of Thailand's budget year in 2002

² Associated Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Hatyai, Songkla

³ Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Hatyai, Songkla